

srednjih sklanjatvah, množina je izpodrinila dvojino, posplošuje se stalno naglaševanje na osnovi (vpliv madžarščine).

Zbiranje in zapisovanje ustnega gradiva, v našem primeru življenjskih zgodb iz Porabja, pa terja od strokovnjaka v prvi vrsti poznavanje jezika informatorja (jezika manjšine) kakor tudi jezika večine, kajti porabsko narečje poleg opisanih posebnosti vsebuje veliko izposojenih besed, zlasti iz madžarščine (in tudi nemščine), ki so se vtakale v narečni besedni zaklad tekom zgodovine. Uredničin neobremenjeni odnos do terena in dobro poznavanje prekmurskega narečja je prispevalo k temu, da so jo ljudje sprejeli in ji zaupali svoje življenjske zgodbe. Ne glede na to se je pri svojem delu soočala s težavami, zlasti pri zapisovanju posnetega gradiva. Pri narečnem zapisovanju so ji pomagali domačini (Francek Mukič, Marijana Sukič, Klara Fodor, Karel Holec, Valerija Časar).

388

Knjiga *Če klonkaš, sa ti opre. Življenjske zgodbe iz Porabja* je dragocena iz več razlogov: omogoča vpogled v podobo načina življenja porabskih Slovencev od konca 19. stoletja do danes, zgodbe posameznikov omogočajo primerjavo z drugimi kulturnimi okolji (v Sloveniji in v zamejstvu), narečno besedišče je neizčrpen vir za jezikoslovce, dialektologe, posamezne vsebine življenjskih zgodb pa za strokovnjake različnih znanstvenih ved.

Knjiga je opremljena s portreti pripovedovalk/pripovedovalcev ter posameznimi fotografijami iz družinskega življenja.

Napaka v naslovu publikacije, pravilno je namreč "klonkaš", ne pa "klonkaš" ne zmanjša vrednosti in kvalitete uredničinega opravljenega dela.

Kot zanimivost bi dodala, da sem v tedniku *Porabje* (časopis Slovencev na Madžarskem) v letih 2006 in 2007 zasledila objavo treh življenjskih zgodb iz Sakalovcev. Zapisala jih je Ema Sukič, domačinka, ki je svojo življenjsko zgodbo razgrnila tudi Pšajdovi. Kdo ve, morda gre za posredni vpliv predstavljenega projekta oz. urednice predstavljene publikacije?

Katalin Munda Hirnök

Zuzana Kiczková (ur.): *Women's memory: the experience of self-shaping in biographical interviews*. Bratislava: IRIS, 2006, 219 str.

V prvi polovici devetdesetih let 20. stoletja so zahodne feministično usmerjene raziskovalke "odkrile" Vzhodno Evropo in začele pisati o oblikah emancipacije žensk v socialistični družbi. Njihove ugotovitve so se gibale v polju od občudovanja nad možnostmi izobraževanja, zaposlitve, ekonomske neodvisnosti, dolžine porodniškega dopusta in organiziranosti vrtcev do presenečenja nad nizko samozavestjo žensk kot posledico prilagajanja patriarhalnim vzorcem in sprejemanjem lastne diskriminacije. Oboje je v resnici obstajalo kljub formalno deklarirani enakosti spolov. Zahodne raziskovalke so presojale vlogo žensk v Vzhodni Evropi na podlagi lastnih izkušenj, ki niso bile vedno

primerljive z izkušnjami v socializmu živečih žensk. Zaradi tega so bile mnoge njihove raziskave polne posplošitev o družbenih, kulturnih in zgodovinskih kontekstih. Ženske iz Vzhodne in Srednje Evrope se v njihovih študijah niso prepoznavale, npr. niso se sprejemale kot "žrtve", ker so bile v lastnih očeh "herojke".

Da bi se izognili takim nesporazumom, so na Slovaškem začeli z obsežnimi sociološkimi raziskavami pod naslovom "On in ona na Slovaškem". Istočasno je naraščalo tudi prepričanje, da je dobro za ženske, če lahko govorijo o svojem življenju v socializmu. Ideja o oblikovanju ženske identitete v socializmu je leta 1995 botrovala začetku projekta "Ženski spomin", ki ga je vodila češka sociologinja Jiřina Šiklová. V naslednji fazi je bil projekt internacionaliziran, postal je primerljiv in češkim raziskovalkam so se pridružile še tiste iz nekdanje Nemške demokratične republike, Hrvaške, Srbije, Črne gore, Slovaške, Ukrajine in Rusije. Vse članice projekta so se obvezale, da bodo naredile vsaj po 30 intervjujev s predstavnicami vsake generacije žensk rojenih v letih med 1920 in 1960 ter jih uredile in obdelale po enotnih kriterijih. Financiranje projekta "Ženski spomin" v vsaki od navedenih držav je bilo na plečih raziskovalk, zato so bile ene z delom zelo hitre, pri drugih pa je pomanjkanje denarja povzročalo tudi zastoje. Intervjuji so počasi prerasli v raziskave, ki so vključevale zgodovinske kontekste, legislativo o ženskah, statistične in demografske podatke ipd. iz vsake sodelujoče države. Nabor raziskovalk je bil interdisciplinaren. Vsi intervjuji (450 enot) in drugo gradivo, kot so filmi, katalogi razstav ter publikacije s konferenc in seminarjev, se hranijo v Centru za raziskovanje spolov Pragi, ki ga je ustanovila Pavla Frýdlova.

Zbornik "Ženski spomin" pa je eden od rezultatov teh raziskav. Napisale so ga filozofinja Zuzana Kiczková, psihologinja Barbara Kachničová, zgodovinarica Antónia Furjelová, novinarka Jana Tesáľkova in etnologinja Marta Botíková. Poglavlja v zborniku so izbor iz metodologije projekta in opisujejo vse stopnje raziskave od izbire pripovedovalk, obdelave intervjujev, analize in interpretacije biografskega gradiva, teoretske podlage in empatije, navajajo seminarje, ki so jih organizirale v okviru projekta (o enem od njih smo že poročali: Projekt "Ženski spomin": od ustne zgodovine do interpretacije biografskega gradiva, Bratislava 28. 2. 2003–1. 3. 2003, v: Traditiones 32/2003). Na drugi strani pa zbornik govori o konkretnih življenjih žensk, ki so doživele številne družbene spremembe, o zgodovinskih dogodkih, ki so ključno vplivali na njihovo vsakdanje življenje, ter o življenjskih odločitvah njihovih družin. Zelo dobrodošla je tudi uporabljena literatura, ki je hkrati tudi seznam del sodelujočih raziskovalk, ki so še posebej pomembna za biografske raziskave žensk v socializmu.

Mojca Ramšak